

Marcel Proust

VİKONT'UN ÖLÜMÜ

Çeviren: *Haydar Rifat*

telgrāfhane
yayınları

VİKONT HAZRETLERİ

I

“Mösyö Aleksî, böyle ağlamayınız. Vikont hazretleri belki size bir at hediye eder.”

“Büyük bir at mı, yoksa bir midilli mi?”

“Belki de Mösyö Kardenio’nunki gibi bir at. Hadi, on üç yaşınıza bastığınız böyle bir günde ağlamayınız.”

Bir at sahibi olmak ümidi ve o gün on üç yaşına basmış olmasını hatırlamasıyla beraber çocuğun yaşlar içindeki gözleri gülümsedi. Fakat amcası Vikont hazretlerini görmeye gitme gerekliliği karşısında içi bir türlü rahat edemiyordu. Gerçi onu, hastalığının geçme ihtimali olmadığını duyduğundan beri birçok defa görmüştü, fakat şimdi iş büsbütün başkaydı.

Şimdi amcası da hastalığını öğrenmişti, en fazla üç yıl daha yaşayabileceğini biliyordu. Böyle olunca am-

casının kederinden nasıl olup da hemen ölmediğini, aklını kaybetmediğini bir türlü anlayamıyor ve artık onu görmeyi acısına katlanamayacağını sanıyordu.

Amcasının kendisine yakında öleceğinden bahsedeceği hissine kapılıyor, o zaman, onu ferahlatacak sözler bulmak şöyle dursun, gözyaşlarını bile tutamayacak kadar nefesine hâkim olamayacağını düşünüyordu.

Amcasını öteden beri pek severdi; akrabalarının içinde en serpilmiş, en güzeli, en genci, en ateşlisi ve en tatlısı oydu. Kara gözlerini, kumral bıyıklarını, küçüklüğünde fethedilmez bir kaleye koşar gibi üzerine atılıp sığındığı, uzun uzun eğlendiği, tahtadan ata biner gibi zevk veren, bir tapınak gibi saldırılardan korunan dizlerini ayrı ayrı severdi.

Babasının ağır, şiddetli halini açıktan açığa beğenmez, daima at üzerinde, bir kadın kadar zarif, bir hükümdar gibi muhteşem yaşayacağı bir gelecek hayal ederdi. Böylelikle amcasını, hayal edilebilecek bütün niteliklere sahip, tam bir erkek olarak görürdü.

Amcasının güzel olduğunu, kendisinin de ona benzediğini biliyordu; zeki, yürekli, bir piskopos veya bir general kadar güçlü olduğunu da duymuştu. Bu arada anasının babasının imalı, ağır eleştirilerinden amcasında bazı kusurlar olduğunu da sezmişti. Bir kere yeğeni Jan Galeas'ın hafif bir şakası üzerine nasıl kaibarıp köpürdüğü de hâlâ gözlerinin önündeydi.

Parma Dükü'nün kendisine kız kardeşini vermek istediği söylendiği zaman derin gururundan gelen yüksek bir hazzın gözlerinde nasıl parladığını pek iyi hatırlıyordu; o zaman keyfinin derecesini göstermemek için dişlerini sıkmış, her zaman yaptığı gibi yüzünü buruşturmuştu.

Hele müziğini hoş bulmayan Lükrediya'ya nasıl hakaretle muamele ettiğini şimdi zihninde görür gibiydi. Anası babası onun daha başka hallerini de üstü kapalı bir biçimde ele alarak, çok kere atıp tutarak kendisini kötülerlerdi. O bu sözleri anlar, fakat o haller nelerdir, kestiremezdi.

Şimdi elbette her şey değişmiş olmalıydı. Üç yıl içinde öleceğini öğrendikten sonra artık yeğenin alayları, Parma Dükü'nün dostluğu, kendi müzik davası kimbilir ne kadar önemsiz şeyler haline gelmiş olacaktı...

Çocuk gözlerinin önüne onu yine eskisi gibi güzel bir şekilde getiriyor, fakat halini eskisinden daha resmi, daha mükemmel bir eda içinde düşünüyordu; evet daha resmi, daha muhteşem ve bu dünyadan daha çok zevk alan, ümitsizliğine biraz da ıstırap ve korku katmış bir halde görüyordu.

Araba çoktan koşulmuştu, yola çıkılacaktı. Bindi, mürebbiyesinden* bir fikir almak üzere yine indi. Söze başlarken kıpkırmızıydı.

---

* Bir çocuğun eğitim ve bakımıyla görevlendirilmiş kadın.

“Efendim, amcam benim kendisinin öleceğini bildiğimi anlasın mı, anlamasın mı?”

“Anlamasın!”

“Ya kendisi açarsa?”

“Açmaz!”

“Açmaz mı?”

Çocuk bu noktada duraksadı, bu ihtimali bir türlü düşünememişti. Amcasına gitmeyi her düşündüğünde onun kendisine hep ölümünden bahsedeceğini zannederdi.

“Ya şayet açacağı tutarsa?”

“Aldandığını söylersiniz.”

“Ya ağlarsam?”

“Bu sabah çok ağladınız, artık orada da ağlamazsınız!”

Çocuk üzüntü içinde, yüksek bir sesle:

“Ağlamaz mıyım? O zaman benim bir keder duymadığımı, kendisini sevmediğimi zannetmez mi?” dedi, iki gözünden yeniden yaşlar boşandı.

Annesi beklemekten sıkılarak gelip kolundan çekti, gittiler.

Çocuk küçük paltosunu, kapı önünde bekleyen, üzerine Vikont’un arması vurulmuş yeşil-beyaz renkte resmi kıyafetli bir uşağın eline tutuşturduktan sonra, annesiyle bir an duraksayarak yakındaki bir odadan gelen bir keman sesine kulak verdiler.

Bir uşak kendilerini büyük, geniş, her tarafı pence-

reli, Vikont'un çoğu kez oturduğu bir daireye götürdü. Girerken karşıda deniz görölüyor, başınızı çevirince gözlerinizin önüne çimenlikler, meralar, ormanlar seriliyordu. Dairenin geri tarafında iki kedi, güller ve birtakım müzik aletleri vardı.

Biraz beklediler. Bir aralık çocuk annesinin üstüne atıldı, annesi çocuğun kendisini öpeceğini sanmıştı, çocuk ağzını annesinin kulağına yapıştırarak gayet hafif bir sesle sordu:

"Amcam kaç yaşında?"

"Haziranda otuz altısına girecek!"

"Acaba otuz altısına basabilecek mi?" diyecekti, cesaret edemedi.

Bir kapı açıldı. Çocuk titredi. Bir uşak:

"Vikont hazretleri şimdi geliyorlar" deyip çekildi.

Uşak beraberinde iki tavus kuşu ve bir oğlakla birlikte geldi. Bunlar daireden daireye Vikont ile birlikte giderlerdi. Yeniden ayak sesleri geldi, kapı yeniden açıldı.

Her ayak sesinde kalp çarpıntısı geçiren çocuk, "yine bir uşak olacak, evet, bir uşaktır" diye sakinleşmeye çalışırken tatlı bir ses kendisine:

"Vay yavrum, bugün bir yaş daha büyüdün demek! Çok güzel günler görmeni dilerim..." diyordu.

Amcası çocuğu göğsüne bastırırken o bir korku geçirdi; bunu amcası sezdi ve artık onu kendi haline bırakarak büyük bir neşe içinde annesiyle konuşmaya

başladı. Vikont, annesinin ölümünden bu yana dünyada en çok yengesini severdi.

Çocuk şimdi toparlanmıştı; hâlâ sevimli, ancak biraz donuklaşmış, şu acıklı dakikalarında bile şen görünecek derecede kahraman, genç amcası hakkında sonsuz bir sevgiden başka bir şey duymuyordu.

İçinden boynuna atılmak geliyor, fakat onun kuvvetini kaybedip artık kendini tutamaması ihtimalinden çekiniyordu. Hüzün dolu, yine o pek tatlı bakışlarından içi sızlıyordu.

Çocuk onun gözlerinin daima hüzünlü olduğunu, en mutlu dakikalarında bile kimselere sezdirmeyecek çektiği ağrılar için bir teselli arar gibi baktığını biliyordu. Şu dakikada sözlerinden seziyordu ki, dişlerini sıkarak bastırıldığı ağrıların hepsi gözlerinde toplanmıştır ve bütün şahsiyetinde biraz çökmüş yanaklarıyla samimi olan yalnız o gözlerdir.

“Yavrum,” dedi, “iki atlı bir araba kullanmaktan hoşlanacağını biliyorum. Yarın sana bir at getireceklerdir. Gelecek sene bir at daha veririm, öbür sene de bir araba... Bu sene atla gezebilirsin. Benim dönüşümde bunu beraber deneriz. Ben yarın gidiyorum, fakat bu uzun sürmez. Bir aya varmaz dönerim, o zaman seni götürmeyi vaat ettiğim komediyi de birlikte gider, görürüz.”

Amcasının birkaç hafta için bir dostunda kalacağını ve artık tiyatroya falan gitmesine izin verildiğini bili-

yordu. Öyle olduğu halde buraya gelmeden önce zihnini altüst etmiş olan amcasının ölümü düşüncesinin mengenesi içinde bunalan ruhuna şimdi onun bu sözleri elim, derin bir şaşkınlık veriyordu. Kendi kendine:

“Gitmem, aktörlerin maskaralıklarını, halkın kahkahalarını duyarak kimbilir ne kadar üzülür!” dedi.

Annesi, Vikont’a sordu:

“Biz içeri girerken tatlı bir keman sesi duyduk.”

Vikont sevinç içinde cevap verdi:

“Sahi, güzel mi buldunuz? Şu size bahsettiğim şarkıyı çalıyordum...”

Çocuğun kafasında bir şimşek çaktı:

“Ne tuhaf! İyi keman çaldığını duymaktan hâlâ zevk alması ne garip!”

Fakat o anda Vikont’un yüzüne derin bir hüznün ifadesi çöktü, yanakları soldu, dudakları kımıldadı, kaşları çatıldı, gözlerini bir nem bürüdü.

Çocuk, “Ah, bu rol, gücünden daha üstün geldi... Zavallı amcacığım! Fakat bize acı vermemek için kendini bu kadar kahretmesi neden?” diye düşündü.

Adamcağızı zaman zaman demir bir korseye sokulmuş gibi sıkın ve âdeta vücudunun üstünde damgası bulunabilecek, şiddeti yüzünde buruşma halinde görülebilecek olan felç hali yine birden silindi. Gözlerini kurulayarak yine keyifli keyifli konuşmaya başladı.

Kadın ortaya şu münasebetsiz soruyu attı:

“Galiba Parma Dükü’nden son zamanlarda hoşlan-